

Μάθημα : ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τάξη : Γ ΛΥΚΕΙΟΥ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλους Ηθικά Νικομάχεια (Β6, 1-4), (Β6, 4-8)

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς... Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἔστιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μῆτε πλεονάζει μῆτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταύτὸν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσω γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἔστι κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῷ δέκα μναί φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξ μνάς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1.i Ο Αριστοτέλης παρατηρεῖ ὅτι κάθε πρᾶγμα που εἶναι ενιαῖο και υποκειται σε διαίρεση μπορεί να διαιρεθεῖ σε ἄνισα μέρη και σε ἴσα μέρη. Να σημειώσετε δύο λέξεις του κειμένου με τις οποίες ο φιλόσοφος δηλώνει τα ἄνισα μέρη.

ἴσα μέρη	ἄνισα μέρη
ἴσον	

(μονάδες 4)

B1.ii. «Ἐν παντὶ δὴ ... κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς» Ποια εἶναι τα κριτήρια διαίρεσης των πραγμάτων σύμφωνα με τον εμπειριστὴ φιλόσοφο; (μονάδες 6)

Μονάδες 10

B2. «πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μῆτε πλεονάζει μῆτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταύτὸν πᾶσιν» Να αναφερθεῖτε στο περιεχόμενο του συγκεκριμένου αποσπάσματος.

Μονάδες 10

B3. Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο φιλόσοφος και πως συνδέεται αυτό με τη μεσότητα, την ελευθερία επιλογής και την αυτογνωσία;. Να στηρίξετε τη θέση σας με σχετικές κειμενικές αναφορές.

Μονάδες 10

B4. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες θέσεις Σωστές (Σ) ή Λαθεμένες (Λ):

1. Με την απουσία του Πλάτωνα ο Αριστοτέλης είχε, από την πρώτη στιγμή, την ευκαιρία να δεχτεί εκείνην ακριβώς την επίδραση που πρέπει να ανταποκρινόταν πολύ αμεσότερα στη δική του ψυχοσύνθεση, την ποιητική.
2. Ο πατέρας του Αριστοτέλη ήταν πολιτικός φιλόσοφος, που δίδαξε στην αυλή του Αμύντα του Γ.
3. Ο Αριστοτέλης είναι ιδεαλιστής φιλόσοφος που δίδαξε στο Λύκειον.
4. Ο Πλάτωνας είχε δώσει στο μαθητή του Αριστοτέλη το παρανόμι «ο Νους»
5. ο Αριστοτέλης προσπάθησε να ορίσει το περιεχόμενο και τους στόχους δύο "επιστημών" της ηθικής και της αγωγής.

Μονάδες 10

B5. Να εντοπίσετε στο πρωτότυπο κείμενο έναν ετυμολογικά συγγενή τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: παντογνώστης, ρήτρα, ουσία, ακρωτήριο, συλλαβή, τάξη, ναύαρχος, ευμετάβολος, καταφύγιο, αφηρημάδα

Μονάδες 10

B6. Ο Βικέντιος Δαμοδός (1700- 1754) εμπνέεται από αρχαίους Έλληνες συγγραφείς, κυρίως τον Αριστοτέλη, αλλά και ευρωπαίους διαφωτιστές και φιλοσόφους, κυρίως τον Καρτέσιο. Στο έργο του Σύνοψις ήθικης φιλοσοφίας συνδυάζονται σε εκλαϊκευμένη μορφή οι διδασκαλίες του Αριστοτέλη με αντίστοιχες χριστιανικές. Η διδασκαλία του Δαμοδού στο παρακάτω απόσπασμα από την εισαγωγή του έργου του έχει έντονες αριστοτελικές επιρροές. Μπορείτε να τις εντοπίσετε, συγκριτικά προς το Κείμενο Αναφοράς;

ΒΙΚΕΝΤΙΟΣ ΔΑΜΟΔΟΣ Σύνοψις ήθικης φιλοσοφίας, εισαγωγή

«Ἡ ἠθικὴ φιλοσοφία ὠνομάσθη ἀπὸ τὰ ἦθη, τὰ ὁποῖα διορθώνει, καθὼς ἡ λογικὴ ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ νοῦς, τὸν ὁποῖον διευθύνει. Ἦθη ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ διάφοροι κλίσεις [: κλίσεις] εἰς τὸ ἠθικὸν καλόν, ἢ κακόν, τὰς ὁποίας κλίσεις, ἢ ἐλάβομεν ἀπὸ τὴν φύσιν, ἢ τὰς ἀποκτήσαμεν ἡμεῖς μὲ τὴν συνήθειαν τῶν κακῶν ἢ ἀγαθῶν πράξεων, ὅπου πολλάκις ἐκάμαμεν. Ὅθεν ταῦτα τὰ ἦθη, δηλαδὴ ἕξεις [: ἕξεις] καὶ κλίσεις, εἶναι

αίτια μετέπειτα τῶν ἰδίων πράξεων, ἀγαθῶν, ἢ κακῶν ἠθικῶς. Διὰ τὴν καταλάβης τί θέλει νὰ εἰπῇ ἡθός καὶ κλίσις πρὸς τὸ ἠθικὸν κακόν, ἢ καλόν, στοχάσου ἐκεῖνα ὅπου συνηθίζομεν νὰ λέγωμεν, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος εἶναι λ.χ. θυμώδης, ἐκεῖνος πρῶτος, ἐκεῖνος ἀσελγής, ἐκεῖνος σώφρων. Ἦγουν ὀνομάζομεν θυμώδη τὸν ἄνθρωπον διότι κλίνει εἰς τὸν θυμόν, καὶ μὲ εὐκολίαν ὀργίζεται, καὶ πάλιν τὸν ὀνομάζομεν πρῶτον, διότι κλίνει εἰς τὴν γαλήνην τοῦ θυμοῦ καὶ μὲ εὐκολίαν τοῦ ἀπερνᾶ ἢ ὀργῇ, τούτη οὖν ἡ εὐκολία, ὅπου ἔχομεν νὰ πράττωμεν τὰ καλὰ, ἢ κακὰ ἔργα, τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν ἢ ἀπὸ τὴν φύσιν, ἢ διατὶ ἐσυνηθίσαμεν, λέγεται ἡθός, καὶ κλίσις πρὸς τὸ ἠθικὸν καλόν, ἢ κακόν, ὅπου εἶναι ἀφορμὴ τῶν πράξεων, διότι ὅθεν κλίνει ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνο πράττει εὐκόλως».

Μονάδες 10

Επιμέλεια: Αθανασία Σπύρτζη
Τομέας Φιλολογίας
ΟΡΟΣΗΜΟ Αθήνας

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσία, **Επιτάφιος (77-79)**

Ακολουθώντας τη συνήθη δομή των επιτάφιων λόγων, μετά την εκτενή αναφορά στους πολεμικούς άθλους του ένδοξου αθηναϊκού παρελθόντος και στον αγώνα των δημοκρατικών για την κατάλυση του καθεστώτος των Τριάκοντα, λίγο πριν περάσει στον επίλογον, ο ομιλητής εξυμνεί τα κατορθώματα των προκείμενων νεκρών.

Ἀλλὰ γάρ οὐκ οἶδ' ὅ,τι δεῖ τοιαῦτα ὀλοφύρεσθαι. Οὐ γάρ ἐλανθάνομεν ἡμᾶς αὐτούς ὄντες θνητοί. Ὡστε τί δεῖ, ἅ πάλαι προσεδοκῶμεν πείσεσθαι, ὑπὲρ τούτων νῦν ἄχθεσθαι, ἢ λίαν οὕτω βαρέως φέρειν ἐπὶ ταῖς τῆς φύσεως συμφοραῖς, ἐπισταμένους ὅτι ὁ θάνατος κοινός καὶ τοῖς χειρίστοις καὶ τοῖς βελτίστοις; Οὔτε γάρ τούς πονηρούς ὑπερορᾷ οὔτε τούς ἀγαθοὺς θαυμάζει, ἀλλ' ἴσον ἑαυτὸν παρέχει πᾶσιν. Εἰ μὲν γάρ οἶον τε ἦν τοῖς τούς ἐν τῷ πολέμῳ κινδύνους διαφυγοῦσιν ἀθανάτους εἶναι τὸν λοιπὸν χρόνον, ἄξιον ἦν τοῖς ζῶσι τὸν ἅπαντα χρόνον πενθεῖν τούς τεθνεῶτας. Νῦν δε

ἢ τε φύσις καί νόσων ἤτιτων καί γήρωσ, ὃ τε δαίμων ὁ τήν ἡμετέραν μοῖραν εἰληχῶς ἀπαραίτητος. Ὡστε προσήκει τούτους εὐδαιμονεστάτους ἠγεῖσθαι, οἵτινες ὑπὲρ μεγίστων καὶ καλλίστων κινδυνεύσαντες οὕτως τὸν βίον ἐτελεύτησαν, οὐκ ἐπιτρέψαντες περὶ αὐτῶν τῆ τύχη, οὐδ' ἀναμείναντες τὸν αὐτόματον θάνατον, ἀλλ' ἐκλεξάμενοι τὸν κάλλιστον. καὶ γάρ τοι ἀγήρατοι μὲν αὐτῶν αἱ μνημαί, ζηλωταὶ δὲ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἱ τιμαί· οἱ πενθοῦνται μὲν διὰ τὴν φύσιν ὡς θνητοί, ὑμνοῦνται δὲ ὡς ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετὴν.

Γ1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα « Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδ' ... πᾶσιν ».

(Μονάδες 10)

Γ2. Για ποιους λόγους ο Λυσίας θεωρεῖ ευτυχημένους τους προκείμενους νεκρούς ;

(Μονάδες 10)

Γ3.α. Να εντοπίσετε στο κείμενο τρία (διαφορετικά) ουσιαστικά και τρεις μετοχές που κλίνονται κατά την γ' κλίση και να γράψετε τη δοτική ενικού. (οι μετοχές στο γένος που βρίσκονται)

(Μονάδες 6)

Γ3.β. «Οὐ γὰρ ἐλανθάνομεν ἡμᾶς αὐτούς ὄντες θνητοί.» : Να μεταφέρετε τους κλιτούς τύπους στον άλλο αριθμό.

(Μονάδες 4)

Γ4.α. Στο απόσπασμα « Νῦν δε ἢ τε φύσις καί νόσων ἤτιτων καί γήρωσ, ὃ τε δαίμων ὁ τήν ἡμετέραν μοῖραν εἰληχῶς ἀπαραίτητος » :

i) να εντοπίσετε τη συγκριτική λέξη, τον α' και τον β' ὄρο σύγκρισης.

ii) να δηλώσετε με ποιον τρόπο εκφέρεται ο β' ὄρος σύγκρισης.

(Μονάδες 4)

Γ4.β. «Εἰ μὲν γὰρ οἶον τε ἦν ... τοὺς τεθνεῶτας.» να

αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο της περιόδου.

(Μονάδες 6)

Επιμέλεια: Τριχιά Αγάπη
Τομέας Φιλολογίας
ΟΡΟΣΗΜΟ Αθήνας

ΟΡΟΣΗΜΟ